

Nález zimoviska *Pipistrellus pipistrellus* v Bukovských vrchoch (Východné Karpaty)

Štefan PČOLA

Správa CHKO BR Východné Karpaty, Humenné, Slovensko

The finding of a wintering site of *Pipistrellus pipistrellus* in the Bukovské vrchy Hills (Východné Karpaty Mts., NE Slovakia). In this paper the finding of a mass hibernaculum of *Pipistrellus pipistrellus* in underground spaces of the Starina Dam (Bukovské vrchy Hills) is reported. Altogether, 1037 individuals of pipistrelles were found in winter 1996/97. This hibernaculum is the first wintering site known in the region.

***Pipistrellus pipistrellus*, mass hibernaculum, Slovakia**

V roku 1992 bola v najvýchodnejšej časti CHKO Východné Karpaty zriadená Biosférická rezervácia Východné Karpaty, ktorej vymedzenie prakticky zodpovedá orografickému celku Bukovské vrchy. Vzhľadom na svoju polohu (na rozhraní Západných a Východných Karpát) je prírodovedecky mimoriadne hodnotná. Prírodné hodnoty zdôrazňujú i výsledky doterajších zoológických výskumov (Pčola 1994, Midriak 1995).

Výskum netopierov sa doteraz robil iba náhodne na niekoľkých lokalitách (Danko 1995, Hanák 1994) a niekoľkými údajmi prispeli aj pracovníci CHKO. Na území Bioférickej rezervácie (BR) Východné Karpaty doteraz registrujeme výskyt 11 druhov netopierov: podkovár malý (*Rhinolophus hipposideros*), netopier Brandtov (*Myotis brandti*), netopier fúzatý (*Myotis mystacinus*), raniak malý (*Nyctalus leisleri*), večernica pozdná (*Eptesicus serotinus*), večernica severská (*Eptesicus nilssoni*), večernica pestrá (*Vespertilio murinus*), večernica malá (*Pipistrellus pipistrellus*), ucháč svetlý (*Plecotus auritus*), ucháč sivý (*Plecotus austriacus*) a uchaňa čierna (*Barbastella barbastellus*).

O zimoviskách netopierov v Bukovských vrchoch sme do roku 1996 nemali žiadne poznatky. Geologická stavba tu neumožnila vytvorenie vhodných podzemných priestorov na zimovanie netopierov. Prvé signály o možnosti využitia umelých podzemných priestorov (štôlní) v hrádzi vodárenskej nádrže (VN) Starina (kód orografického celku 720, mapový štvorec DFS 6999) v zimnom období vznikli v roku 1994. Pracovníci Povodia Bodrogu a Hornádu na VN Starina ma upozornili na výskyt netopierov v administratívnej budove pri hrádzi VN Starina. Už pred dvoma rokmi, dňa 31. 8. 1994, sme spolu so Štefanom Dankom urobili obhliadku jej priestorov. Na chodbách, za obrazmi visiacimi na stenách, sme zistili 30 ex. večernice malej. Všetky sme okružkovali. Dňa 8. 11. bolo v priestoroch administratívnej budovy VN znova chytených 9 ex. večernice malej, ktoré mi pracovníci hráže doniesli do Sniny. Po zdokumentovaní a okružkovaní boli vypustené v Snine.

Začiatkom decembra 1996 ma pracovníci hrádze VN Starina upozornili, že v podzemných priestoroch telesa hrádze VN Starina sa nachádza „veľa netopierov“. Dňa 4. 12. 1996 som vykonal kontrolu priestorov a zistil som hibernáciu asi 1000 exemplárov večernice malej (*Pipistrellus pipistrellus*). Za pomoci Štefana Danka sme dňa 19. 12. 1996 urobili obhliadku všetkých podzemných priestorov hrádze VN Starina (injekčné chodby a prístupová chodba odvádzača potrubia). Zistili a napočítali sme 1037 exemplárov večernice malej (*Pipistrellus pipistrellus*), 1 exemplár ucháča svetlého (*Plecotus auritus*), 1 exemplár večernice pozdnej (*Eptesicus serotinus*) a 1 exemplár netopiera brvitého (*Myotis emarginatus*). 2 exempláre večernice malej mali krúžky:

U 98394 – samica krúžkovaná Pčolom 8. 11. 1996,

U 68360 – samec krúžkovaný Dankom 31. 8. 1994 na VN Snina.

Večernice malé, ucháč svetlý a večernica pozdná boli zistené v prístupovej chodbe odvádzača potrubia, iba v 150 m úseku od vstupnej brány. Prístupová chodba odvádzača je široká asi 6 m a vysoká asi 3 m. Netopiere boli prichytené v škárach betónovej klenby a pri kovových lištách vodiacich elektrické káble (rošty). Netopiera brvitého sme našli visieť na stene pri strope strojovne vežového objektu, kde bol silný hluk. Nálezom netopiera brvitého (*Myotis emarginatus*) stúpol počet doteraz zistených netopierov v Bukovských vrchoch na 12.

Podľa slov pracovníkov hrádze netopiere zimujú v podzemných priestoroch hrádze prvý krát. Hrádza bola dostavaná v roku 1987 (Strähle 1987).

Ako z tohto príspevku vidieť, aj technický prvok si našiel uplatnenie v prírode Biosférickej rezervácie Východné Karpaty. Vodná hladina vodárenskej nádrže (2,81 km²) predstavuje vhodnú oddychovú lokalitu pre migrujúce vtáctvo a reprodukciu obojživelníkov, podzemné priestory telesa hrádze zase vytvorili vhodné podmienky pre hibernáciu netopierov. Je na Správe CHKO a BR Východné Karpaty, aby lokalite venovala náležitú pozornosť a v spolupráci s Povodím Bodrogu a Hornádu prispela k ochrane tu zimujúcich netopierov.

Na záver chcem poďakovať pracovníkom Povodia Bodrogu a Hornádu, menovite Ing. Jurajovi Motyčkovi a Vladimírovi Prislupčákovi, ktorí majú pre naše ciele pri ochrane netopierov veľké pochopenie.

Literatúra

- DANKO Š., 1995: Drobné cicavce CHKO Východné Karpaty. *Zbor. Vsl. Múzea v Košiciach, Prír. Vedy*, **35** (1994): 63–76.
- HANÁK V., 1994: *Zpráva o chiropterologickém výzkumu v Bukovských vrších ve dnech 1.–8. 8. 1994*. Nепublikovaný rukopis, Praha.
- MIDRIAK R., 1995: *Ochrana biodiverzity v povodí Zbojského potoka vo Východných karpatoch. I. čiastková správa*. Rukopis, Archív S-CHKO BR Východné Karpaty.
- PČOLA Š., 1994: Rzadkie gatunki zwierząt w CHKO i BR Východné Karpaty (Amphibia, Reptilia, Aves, Mammalia). *Roczniki Bieszczadzkie, Ustrzyki Dolne*, **3**: 75–87.
- STRÄHLE G., 1987: *Vodárenská nádrž Starina a skupinový vodovod*. MLVH SSR, Bratislava.

došlo 14. 2. 1997